

ประสบการณ์ของพ่อแม่ในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย : การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา

จิตติวีร์ เกียรติสุวรรณ, พย.ม.¹ พีรพรรณ อภิวงศ์วาร, พย.ม.^{1*}

พลอยพัชรา แก้ววิเศษ, พย.ม.² ปริศนา นวลบุญเรือง, พย.ด.¹

สุภาภรณ์ สมพาน, พย.ม.³ อรรรณ ผดุงการณ, ศษ.ม.⁴

สมปรารถนา สุตใจนา, ปร.ด.⁵

บทคัดย่อ

การจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผลในเด็กปฐมวัยจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ซ้ำ ๆ สามารถป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาครั้งนี้เพื่อศึกษาการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยตามรูปแบบ Antecedent-Behaviour-Consequence ABC อาสาสมัครการวิจัยเป็นพ่อหรือแม่ของเด็กปฐมวัยจำนวน 15 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ในมุมมองของพ่อแม่มีทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่ ความก้าวร้าวและความรุนแรง เอาแต่ใจตนเองเจ้าอารมณ์ไม่มีเหตุผล การต่อต้านและฝ่าฝืนต่อคำสั่ง การฝ่าฝืนกฎ กติกา และมารยาททางสังคม และ บอกความต้องการทางอ้อม พ่อแม่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการจัดการพฤติกรรมไม่พึงประสงค์โดยใช้รูปแบบ ABC ทำให้ไม่ได้ใช้กลยุทธ์อย่างเป็นระบบ และไม่ได้ใช้กลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ ผู้ปกครองใช้กลยุทธ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบในการจัดการกับพฤติกรรม กลยุทธ์เชิงบวกที่ใช้ ได้แก่ การทำข้อตกลงกับเด็กก่อนการเกิดพฤติกรรม การรื้อ และการชมเชย กลยุทธ์เชิงลบ ได้แก่ การตอบสนองตามที่เด็กต้องการทุกอย่าง และการขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับ การขาดความรู้และทักษะในการจัดการพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถใช้กลยุทธ์ก่อนเกิดพฤติกรรม ขณะเกิดพฤติกรรม และหลังเกิดพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการจัดการฝึกอบรมโดยใช้รูปแบบ ABC สำหรับผู้ปกครอง

คำสำคัญ: พฤติกรรมไม่พึงประสงค์, รูปแบบ ABC, เด็กปฐมวัย, พ่อแม่

วันที่รับ: 21 กันยายน 2566 วันที่แก้ไข: 14 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับ: 19 พฤศจิกายน 2566

¹ อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

* ผู้ติดต่อหลัก อีเมล peeraphan_api@scmr.ac.th

² อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ โรงพยาบาลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

⁴ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

⁵ อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Parents' experiences in the management of early childhood challenging behaviours: A descriptive qualitative study

Jittavee Kiartsuwan M.S.N.¹ Peeraphan Apiwongworn M.S.N.^{1*}
Ploypatcha Kaewwiset M.S.N.² Prissana Naunboonruang D.S.N.¹
Supaporn Somphan M.S.N.³ Orawan Phadungkarn M. Ed.⁴
Sompratthana Sudjainark Ph.D.⁵

Abstract

Appropriate and effective management of challenging behaviours helps prevent young children from repeating the behaviours leading to the prevention of short-term and long-term negative consequences. This descriptive qualitative study was to describe parents' management of early childhood challenging behaviours based on Antecedent-Behaviour-Consequence model (ABC model). The participants were 15 parents of children of early childhood age. Data were collected through semi-structured in-depth interviews. Content analysis was performed. Results: Challenging behaviours from parents' perspective were classified into five groups: aggression and violence, self-centeredness and fussiness, resistance and violation of parental orders, violation of social rules and etiquettes and indirect expression of needs. None of the parents had ever received training on ABC management of challenging behaviours. This resulted in nonsystematic and inconsistent use of the ABC strategies. A combination of positive and negative strategies was evident. Positive strategies included setting agreement prior to exposure to trigger, delayed gratification and praising. Negative strategies included instant gratification and indifference. Lack of knowledge and skills about systematic management of early childhood challenging behaviours resulted in suboptimal use of antecedent, behaviour and consequence strategies. A training based on ABC model should be offered to parents.

Keywords: Challenging behaviours, ABC model, Childhood, Parents

Received: Sep 21, 2023 Revised: Nov 14, 2023 Accepted: Nov 19, 2023

1 Nurse instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai Rajabhat University, Mae Hong Son College

* Corresponding author, E-mail: peeraphan_api@g.cmru.ac.th

2 Nurse instructor, Faculty of Nursing, Chiang Rai Rajabhat University

3 Sankampaeng Hospital, Sankampaeng District, Chiang Mai Province

4 Chiang Mai Rajabhat University Demonstration School, Mae Hong Son College

5 Nurse instructor, Boromrajonani College of Nursing, Chonburi, Faculty of Nursing, Praboromrajchanok Institute

บทนำ

การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กวัยก่อนเรียนเข้ากับเด็กในวัยใกล้เคียงกันและวัยผู้ใหญ่ได้ดี และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีและเหมาะสมจะส่งผลให้เด็กเหล่านี้ได้ใช้เวลากับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาและปลูกฝังความคิด ทักษะชีวิต และทักษะสังคม ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุขเมื่อมีวัยเพิ่มขึ้น ดังนั้นการปลูกฝังและกล่อมเกลาพฤติกรรมจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการตั้งแต่เยาว์วัย และพ่อแม่จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการอบรมบุตรหลานจึงจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Conroy, Sutherland, Algina, Werch, & Ladwig, 2018; Schwartz, Waddell, Barican, Andres, & Gray-Grant, 2016; McGilloway et al., 2012) ข้อมูลที่มีอยู่จำกัด พบว่า เด็กไทยช่วงปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) มีอัตราการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (challenging behaviours) หรือพฤติกรรมที่มีปัญหา (problematic behaviours) ในเด็กก่อนวัยเรียนเฉลี่ยร้อยละ 11.9 (ร้อยละ 3.7–24.0) (Teekavanice, Chantaratin, Sirisakpanit & Taraksa, 2017) ซึ่งใกล้เคียงกับสถิติของประเทศออสเตรเลียที่มีอัตราการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 15 ถึง 17 (Koritsas & Lacono, 2012a) ซึ่งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อาจอยู่ในลักษณะการแสดงออกทางกาย วาจา และอารมณ์ในรูปแบบความก้าวร้าว การรบกวนผู้อื่น หรือขัดจังหวะ เป็นต้น มีความรุนแรง รวมถึงพฤติกรรมอื่นๆ ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม (Aksoy, 2020) โดยมีสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรหลานเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้าน สภาพร่างกายและจิตใจของเด็กที่อาจส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม เช่น เด็กพิเศษ หรือเจ็บป่วย ปัจจัยด้านโรงเรียนและครูผู้สอน เช่น ห้องเรียนขนาดใหญ่ทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง ความเข้มงวดในการสร้างวินัย และการทำโทษ (Patmaik, Sharma, & Subban, 2022) การขาดทักษะในการสื่อสารและภาษาของเด็กปฐมวัยอาจทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือสิ่งที่ตนเองให้ความสนใจ หรือสิ่งที่ตนเป็นปัญหาของตนเองต่อผู้อื่นได้ (Koritsas & Lacono, 2012b) ข้อจำกัดของเด็กวัยนี้ คือ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การขาดทักษะด้านความยืดหยุ่น และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการไม่สามารถคิดถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น อาจทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ (Chazin & Ledford, 2016) นอกจากนี้การถูกเพิกเฉยจากพ่อแม่ ผู้ดูแล หรือคุณครู เพราะคิดว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นธรรมชาติของเด็ก (Meadan, Ayvaso, & Ostrosky, 2014; Wolkorte, Houwelingen Kroezen, 2019) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อบันเทิง หรือเกมส์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความก้าวร้าว ความรุนแรงในครอบครัวและสังคม จนกระทั่งการเลียนแบบกัน อาจมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมทำให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยได้ (Tanwar, 2016)

พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและครอบครัวทั้งระยะสั้นและระยะยาว (Chazin & Ledford, 2016; Gura, 2018) โดยในระยะสั้นทำให้เด็กปฐมวัยมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยลง สนใจการเรียนรู้ลดลง เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย และมีปัญหาทางด้านอารมณ์ เกิดความตึงเครียดในครอบครัว ในระยะยาว คือ เมื่อเข้าสู่วัยเรียนและวัยผู้ใหญ่ จะทำให้เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรม หยุดพักการเรียน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการทำงาน ปัญหาการล้มเหลวซ้ำ ๆ ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาบุคลิกภาพ เป็นต้น (Chazin & Ledford, 2016) อนึ่งการที่เด็กแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ไม่ได้หมายความว่าเด็กเป็นเด็กที่มีปัญหา เนื่องจาก

การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อาจเกิดจากสาเหตุและปัจจัยหลายอย่าง เช่น ช่วงอายุของเด็ก ความเจ็บป่วย บุคคลแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ทำให้เด็กไม่สุขสบาย สถานการณ์ที่เหนียวน่าอารมณ์และความรู้สึก (Lulla, Mascarenhas, How, & Yeleswarapu, 2019) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อาจจะเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงธรรมชาติ และลักษณะของเด็กในช่วงปฐมวัย โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวอาจเกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือนาน ๆ ครั้ง แต่พฤติกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำพฤติกรรมดังกล่าวและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบกับเด็กและผู้อื่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (Hammerton, Murray, Maughan, Barros, Goncalves et al., 2019) รูปแบบการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่มีการใช้ในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ และนิวซีแลนด์ ประกอบด้วย Positive Behavior Support, Pyramid Model และ Antecedent-Behaviour-Consequence model (ABC model) โดยที่รูปแบบ ABC (Lee, Hacker, Meadan, & Haidar, 2022) เป็นรูปแบบที่มีการใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากมีขั้นตอนการจัดการกับพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลำดับของสถานการณ์และระยะของการแสดงพฤติกรรม กล่าว คือ มีการประเมินโอกาสในการเกิดพฤติกรรมด้วยการคาดการณ์สิ่งกระตุ้นที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม (antecedent) การประเมินเหตุผลของการแสดงพฤติกรรม (functional behaviour assessment: FBA) และมีการเลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดการกับพฤติกรรมตามลำดับสถานการณ์และระยะพฤติกรรม ได้แก่ กลยุทธ์ก่อนเกิดพฤติกรรม (antecedent strategy: A) ซึ่งเป็นการคาดการณ์ว่าเด็กจะเผชิญกับสถานการณ์อะไร และมีโอกาสจะเกิดพฤติกรรมอะไร และเลือกใช้กระบวนการหรือวิธีการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และหากเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ก็ทำการประเมินการทำหน้าที่ของพฤติกรรม (FBA) เพื่อค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมว่าเด็กต้องการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ ต้องการครอบครองสิ่งใด หรือเป็นการตอบสนองต่อความสุขสบายของร่างกาย จากนั้นใช้กลยุทธ์ขณะเกิดพฤติกรรม (replacement behaviour skills strategy: B) ซึ่งมุ่งให้เด็กใช้พฤติกรรมที่เหมาะสมแทนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การบอกความต้องการแทนการกรีดร้อง และเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมก็เลือกใช้กลยุทธ์หลังเกิดพฤติกรรม (consequence strategy: C) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รู้ว่าจะต้องแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างไรในอนาคต และป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซ้ำ

ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยน้อยมากและยังไม่ปรากฏว่า มีการนำรูปแบบ ABC มาใช้ในการจัดการพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในการให้คำนิยามพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กวัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ รูปแบบ ABC ผู้วิจัยซึ่งประกอบไปด้วยพยาบาล สาขากายภาพบำบัด สาขากายภาพบำบัดสุขภาพจิต สาขากายภาพบำบัดชุมชน และนักการศึกษาสาขากายภาพบำบัด ได้จัดทำโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้ปกครองในการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบ ABC ในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้ทำการศึกษาว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยตามรูปแบบ ABC มากน้อยเพียงใด โดยเริ่มทำการศึกษาในสถานศึกษาซึ่งจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำประสบการณ์ของพ่อแม่ไปสู่การออกแบบและวางแผนพัฒนาสมรรถนะพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการป้องกันและจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยใช้รูปแบบ ABC ในพื้นที่ของจังหวัด และเครือข่ายความร่วมมือของทีมวิจัยในจังหวัดอื่น ๆ สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อภาษาไทยของรูปแบบ ABC เป็นรูปแบบ ก-ข-ค กล่าวคือ ก่อนเกิดพฤติกรรม-ขณะเกิดพฤติกรรม-วันหลังของพฤติกรรม เพื่อง่ายต่อการสื่อสารและการประยุกต์ใช้รูปแบบในบริบทประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่ออธิบายประสบการณ์และมุมมองของพ่อแม่ในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา (descriptive qualitative research) (Lambert & Lambert, 2012; Sandelowski, 2000) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งค้นหารายละเอียดของประเด็นปัญหาที่สนใจ เพื่อได้คำตอบที่นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หรือได้ข้อมูลนำเข้าประกอบการพัฒนาแบบสอบถามสำหรับการสำรวจเชิงปริมาณ โดยปกติการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนามักจะไม่มีกำหนดแนวคิดเชิงปรัชญา (philosophical framework) เหมือนกับการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบอื่น ๆ แต่อาจใช้กรอบทฤษฎี (theoretical framework) เป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของ ABCs model of challenging behaviours management (Meadan, Ayvazo, & Ostrosky, 2014) เป็นแนวทางในการออกแบบการเก็บข้อมูลเพื่ออธิบายประสบการณ์ของพ่อแม่ในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัย

ผู้ให้ข้อมูล

อาสาสมัครการวิจัยครั้งนี้เป็นพ่อแม่ของเด็กปฐมวัยจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาของมหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน โดยคำนึงถึงความสมัครใจในการที่จะให้ข้อมูลเป็นหลัก เป็นพ่อหรือแม่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อายุของบุตรคนปัจจุบันอยู่ระหว่าง 3-6 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลต้องมีทั้งผู้ที่มีบุตรคนแรกและมีบุตรมากกว่า 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบคัดกรองพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของพ่อแม่ เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเด็กปฐมวัย ลักษณะของครอบครัว ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การได้รับความรู้และทักษะในการจัดการพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัย

2. แบบคัดกรองการเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยในรอบ 1 สัปดาห์ จำนวน 19 พฤติกรรม โดยกำหนดค่าความถี่ของการเกิดขึ้น คือ บ่อยมาก บ่อยครั้ง นาน ๆ ครั้ง น้อยครั้ง และไม่มีเลย

3. แนวคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้แก่ 1) ในเหตุการณ์ที่บุตรหลานของท่านแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ท่านคิดว่าพฤติกรรมนั้นเป็นปัญหากับท่าน ตัวเด็กเอง ครอบครัว หรือ ผู้อื่นหรือไม่อย่างไร 2) ท่านเคยได้ยินหรือมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยใช้รูปแบบ ABC หรือไม่อย่างไร 3) ท่านได้ใช้กลยุทธ์ในการจัดการปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กก่อนการเกิดพฤติกรรม ขณะเกิดพฤติกรรม และหลังการเกิดพฤติกรรมหรือไม่อย่างไร 4) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ท่านพบมีอะไรบ้าง 5) อะไรบ้างที่ช่วย

ทำให้ท่านจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรหลานของท่านได้สำเร็จ และ 6) ท่านจัดการกับปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นอย่างไร

ซึ่งแบบคัดกรองการเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยและแนวคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยพัฒนาจากการประยุกต์ข้อคำถามที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางวิชาการและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โครงร่างวิจัยได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในวันที่ 14 มิถุนายน 2566 หมายเลขรับรอง IRBCMRU 2023/228.07.06 โดยการวิจัยครั้งนี้ ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ได้แก่ การเคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและให้อาสาสมัครตัดสินใจอย่างอิสระ การเคารพในความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัคร การเคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัว ของอาสาสมัคร และ การเคารพในความเป็นผู้อ่อนด้อยเปราะบาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในวันที่ 14 มิถุนายน 2566 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามแผนการดำเนินงานต่าง ๆ และเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลในวันที่ 15 กรกฎาคมถึงวันที่ 25 สิงหาคม 2566 ผู้วิจัยได้ปฏิบัติดังนี้ 1) ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อติดต่อกับพ่อหรือแม่ของเด็กปฐมวัย 2) อธิบายกับอาสาสมัครการวิจัย เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง และอาสาสมัครการวิจัยมีอิสระในการถอนตัวออกจากการวิจัยทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก การวิเคราะห์ข้อมูล และจะนำเสนอผลการวิจัยโดยการปกปิดชื่อนามสกุล และที่อยู่จริง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกทำลายหลังเก็บไว้ที่ห้องเก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 ปี

2. การสัมภาษณ์อาสาสมัครการวิจัย ผู้วิจัยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล และดำเนินการสัมภาษณ์อาสาสมัครการวิจัยทีละคนโดยใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัย เมื่อแล้วเสร็จผู้วิจัยได้คัดเลือกพฤติกรรมที่มีความถี่สูง 3 ลำดับแรกมาถามเจาะประเด็นที่ละพฤติกรรมจนครบทั้ง 3 พฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่พ่อแม่เห็นว่าควรได้รับการป้องกันและจัดการมากที่สุดเนื่องจากเกิดขึ้นบ่อยและ/หรือส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและบุคคลอื่น โดยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่กล่าวแล้วด้านบน การสัมภาษณ์ใช้เวลาเฉลี่ยประมาณคนละ 40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นไว้เบื้องต้น (template analysis) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และผลกระทบ 2) การจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และ 3) ลักษณะการใช้กลยุทธ์ ABC ในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งประเด็นทั้งสามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อพรรณานายละเอียดของแต่ละประเด็นที่ได้กำหนดไว้เบื้องต้น ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหานี้มีกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยอ่านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของประสบการณ์ของผู้ดูแล 2) ค้นหาหน่วยข้อมูลที่แสดงถึงเนื้อหาภายใต้ประเด็นที่กำหนดไว้ 3) จัดหมวดหมู่ของหน่วยข้อมูลที่มีความหมายใกล้เคียงกัน 4) ตั้งชื่อแต่ละหมวดหมู่ และ 5) ทบทวนและตรวจสอบการจัด

หมวดหมู่ข้อมูลและการตั้งชื่อของหมวดหมู่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของผลการวิเคราะห์ (investigator triangulation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะของผู้ดูแล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์พ่อแม่ ทั้งหมด 15 คน เป็นแม่ 8 คน พ่อ 7 คน มีอายุระหว่าง 28-51 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาโท 1 คน ปริญญาตรี 13 คน และมัธยมศึกษาตอนต้น 1 คน มีอาชีพรับราชการ 11 คน ค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว 4 คน มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 6 ครอบครัว 30,000 – 40,000 บาท จำนวน 5 ครอบครัว และ 15,000 – 29,999 บาท จำนวน 4 ครอบครัว ส่วนใหญ่เด็กที่ดูแลในปัจจุบัน เป็นลูกคนแรกของครอบครัว (จำนวน 9 ครอบครัว) ลักษณะครอบครัวแยกเป็น ครอบครัวเดี่ยว จำนวน 11 ครอบครัว ครอบครัวขยายจำนวน 4 ครอบครัว ครอบครัวหย่าร้าง 1 ครอบครัว แยกกันอยู่ 1 ครอบครัว ผู้ปกครองทุกคนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และ ไม่มีผู้ปกครองที่เคยได้รับความรู้และการฝึกทักษะในการจัดการพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ตามรูปแบบ ABC

2. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่มีลักษณะของพฤติกรรมใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ตั้งชื่อกลุ่มและระบุผลกระทบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สามารถจัดแยกพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ถึง 5 กลุ่มพฤติกรรม แต่พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มยังคงมีความเชื่อมโยงกันอยู่ เช่น พฤติกรรมเอาแต่ใจ เจ้าอารมณ์ อาจส่งผลเกิดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมต่อต้านและฝ่าฝืนคำสั่งจะเกิดเป็นพฤติกรรมเอาแต่ใจ เจ้าอารมณ์ได้ หรือเกิดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ในขณะเดียวกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ก็มีผลกระทบต่อร่างกาย การบาดเจ็บ เช่น พี่ชายตีน้องสาวเกิดรอยขีดตามร่างกาย หรือเด็กโกรธพ่อแม่ก็ทำร้ายตนเองโดยการฟาดหัวตนเอง ผลกระทบต่อจิตใจ เช่น ปูน้อยใจหลาน พี่น้อยใจคิดว่าพ่อแม่รักแต่น้องไม่รักตนเอง ผลกระทบต่อสมาธิ เช่น แม่เสียสมาธิในการขายของ พ่อเสียสมาธิในการทำงาน ผลกระทบต่ออารมณ์ เช่น พ่อหงุดหงิดเมื่อลูกทะเลาะกัน ผลกระทบต่อเวลา เช่น แม่ต้องรอให้เด็กยอมอาบน้ำ แม่รอให้เด็กทำตามคำสั่งด้วยตนเอง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เช่น แม่ต้องเสียเงินซื้อของเล่นให้ลูกชนิดเดียวกัน มีสีและขนาดเดียวกัน ผลกระทบต่อการเพิ่มภาระและความพยายาม เช่น พี่สาวต้องเพิ่มภาระในการทำตามคำสั่งแม่แทนน้อง แม่ต้องเพิ่มความพยายามในการคาดเดาความต้องการของลูก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มพฤติกรรม ลักษณะพฤติกรรม และผลกระทบ

กลุ่มของพฤติกรรม	ลักษณะพฤติกรรม	ผลกระทบ
1. ความก้าวร้าวและความรุนแรง	“ลูกชายมักจะทะเลาะและตีกับน้องสาวเพราะน้องสาวมาแย่งของเล่น ลูกชายไม่ชอบให้น้องสาวอยู่ใกล้เวลาตนเองทำอะไรที่ต้องใช้สมาธิ และลูกชายจะบอกให้น้องสาวออกไป” (พ่อแม่ คนที่ 15)	- ร่างกายของน้องสาวได้รับบาดเจ็บ มีรอยแดงซ้ำจากการถูกตี - ลูกชายคิดว่าแม่รักน้องสาวมากกว่าตนเอง - แม่ต้องเสียเงิน (ซื้อของเล่นแบบเดียวกันให้เล่น) - พ่อมีความหงุดหงิด (มักจะดุทั้งสองคนแต่ไม่ลงโทษ)

กลุ่มของพฤติกรรม	ลักษณะพฤติกรรม	ผลกระทบ
	“ลูกสาวไม่ชอบปู ชอบตูปู่ ทำร้ายไม่ให้ปู เข้าใกล้ หวงของกับปูไม่ให้ปูจับของเล่น บางครั้งพ่อแกล้ง กอดแม่ ลูกจะเข้ามาตีพ่อ” (พ่อแม่ คนที่ 14) “ลูกจะทำร้ายน้อง ฟาดหัวตัวเอง เวลาโกรธพ่อแม่ ลูกจะฟาดหัวตัวเอง” (พ่อแม่ คนที่ 12)	- ปูน้อยใจหลาน - เกิดการส่งเสริมพฤติกรรมทำให้เด็กเอา แต่ใจ และก้าวร้าวมากขึ้น - ลูกน้อยใจคิดว่าพ่อแม่รักแต่น้อง - ทำร้ายตนเอง - บาดเจ็บ
2. เอาแต่ใจตนเอง เจ้า อารมณ์ ไม่มีเหตุผล	“ลูกไม่ยอมอาบน้ำจะถ่วงเวลา ไม่อยากมาโรงเรียน ย่าต้องเอาใจพาไปนั่งเล่นที่ศาลาพักก่อนพาไปอาบน้ำ เมื่อขับ รถพาลูกมาถึงหน้าโรงเรียนลูกจะร้องไห้ บอกอยากอยู่กับพ่อ” (พ่อแม่ คนที่ 1) “ทำอะไรก็ต้องทำเดี๋ยวนี้ กินข้าวเดี๋ยวนี้ แม่พูดเสียงดังด้วย น้องก็จะพูดเสียงดังกับแม่ บางครั้งร้องไห้ไม่มีเหตุผล แม่ต้องปล่อยให้ร้องไห้ และถาม ลูกว่าร้องเสร็จแล้วหรือยัง ถ้าร้องเสร็จแล้วให้มาหาแม่นะ แม่ รออยู่ตรงนี้” (พ่อแม่ คนที่ 2) “ได้ตกลงกับลูกก่อนซื้อขนมว่าให้ซื้อได้ หนึ่งชิ้น และให้เลือก เอง พอลูกเห็นขนมหลายชิ้นก็จะเอาแต่ใจจะเอาหลายชิ้น ถ้า แม่ไม่ซื้อให้ก็จะให้ยายซื้อให้” (พ่อแม่ คนที่ 3)	- มาโรงเรียนสายเกือบไม่ทันเวลา - พ่อแม่เสียเวลา - ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมเอาแต่ใจ - ส่งเสริมพฤติกรรมก้าวร้าว - ส่งเสริมพฤติกรรมเอาแต่ใจ - ส่งเสริมพฤติกรรมเอาแต่ใจ - ไม่รักษาสัญญาหรือข้อตกลง
3. การต่อต้านและฝ่าฝืน คำสั่ง	“เวลาแม่ต้องการให้ลูกทำอะไรเร็ว ๆ ก็จะไม่บอกลูกว่าทำเร็ว ๆ เดี๋ยวไม่ทันนะ ลูกก็จะทำตรงกันข้าม ทำช้ามากจนเราแทบ ทนไม่ไหว หรือถ้าเราบอกว่า กินข้าวเดี๋ยวนี้ ลูกก็จะไม่ยอม กิน” (พ่อแม่ คนที่ 9) “หลังจากกินข้าวเสร็จจะบอกให้ลูกยกจานของตนเองไปวาง ไว้ที่ล้างจาน ลูกจะไม่ยอม จะทำอะไรช้า ๆ จนพี่สาวกินเสร็จ ลูกก็จะฝากจานของตนเองให้พี่สาวเอาไปไว้ที่ที่ล้างจาน” (พ่อ แม่ คนที่ 13) “ลูกอยู่ชั้นบนของบ้าน แม่จะออกไปซื้อของข้างนอก บอกให้ ลูกให้ลงมาข้างล่างจะพาไปด้วย แต่ลูกกระตือรือร้นอยู่ ข้างบนไม่ยอมลงมา แม่จึงต้องขึ้นไปชั้นบนแล้วอุ้มลงมา” (พ่อแม่ คนที่ 10)	- แม่เสียเวลา - ลูกสะสมพฤติกรรมเอาแต่ใจ และต่อต้าน ฝ่าฝืนคำสั่งมากขึ้น - เสียเวลา - เป็นภาระกับพี่สาว - สะสมพฤติกรรมเอาแต่ใจมากขึ้น - แม่เสียเวลา - ลูกสะสมพฤติกรรมเอาแต่ใจมากขึ้น
4. การฝ่าฝืน กฎ กติกา และมารยาททางสังคม	“ขัดจังหวะผู้อื่น รบกวนในเวลาที่ยากบอกความต้องการ พูดแทรกในช่วงที่แม่กำลังโทรศัพท์เรื่องงาน (ยายของ)” (พ่อ แม่ คนที่ 7)	- แม่เสียเวลา - แม่เสียสมาธิในการทำงาน (ยายของ)

กลุ่มของพฤติกรรม	ลักษณะพฤติกรรม	ผลกระทบ
5. บอกความต้องการทางอารมณ์	“รบกวนขัดจังหวะผู้อื่น พูดแทรกเวลาผู้อื่นคุยกัน เช่น เวลา กลับมาจากโรงเรียนพร้อมกับพี่สาว แม่จะถามพี่สาวว่าไป โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง พี่สาวก็จะเล่าให้แม่ฟัง แต่ลูก (น้อง) จะไม่ยอมฟังจะรบกวนโดยการพูดเรื่องของตนเองแทรกใน ขณะที่พี่สาวกำลังพูดและจับหน้าแม่ให้หันมาทางตนเอง ถ้า แม่ไม่ฟังก็จะพูดไม่หยุด” (พ่อแม่ คนที่ 8)	- แม่เสียเวลา - พี่สาวเสียโอกาสในการเล่าเรื่องที่กำลังพูด - ลูกสะสมพฤติกรรมเอาแต่ใจ
	“ขณะที่พ่อกำลังทำงานคอมพิวเตอร์ที่บ้านลูกก็จะมาชวนพ่อ เล่นด้วย พ่อก็จะบอกให้ลูกรอให้พ่อทำงานเสร็จแล้วจะไปเล่น ด้วย ลูกก็จะเล่นใกล้ ๆ ที่พ่อทำงานอยู่ เล่นเอะอะและส่ง เสียงดังรบกวนขณะพ่อทำงาน” (พ่อแม่ คนที่ 5)	- พ่อเสียสมาธิในการทำงาน
	“ลูกสาวอยากได้ของเล่น ชวนแม่ไปดูของเล่นที่ตัวเองอยากได้ แล้วพูดกับแม่ว่าแม่มาดูสิ ของเล่นแบบนี้ที่บ้านเรายังไม่มีนะ แล้วเล่นยังไงนะ เด็ก ๆ แบบลูกนี้เล่นได้หรือเปล่า แม่ซื้อให้ หนูได้ไหม” (พ่อแม่ คนที่ 6)	- แม่ต้องใช้ความพยายามในการ คาดเดาความต้องการของเด็ก
	“ลูกชายอยากได้ของเล่นก็จะบอกแม่ว่า ลูกอยากได้เพื่อนที่ ให้ของเล่น” (พ่อแม่ คนที่ 4)	- แม่ต้องใช้ความพยายามในการ คาดเดาความต้องการของเด็กว่าต้องการ เพื่อน หรือต้องการของเล่น
	“ลูกสาวอยากให้แม่ซื้อขนมให้ก็จะถามว่าขนมนี้ อร่อยไหม เด็กกินได้ไหม” (พ่อแม่ คนที่ 10)	- แม่ต้องใช้ความพยายามในการคาดเดา ความต้องการของเด็ก

3. การจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของ ABC model

สำหรับผลการวิจัยส่วนนี้ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ได้ใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในรูปแบบ ABC หรือไม่อย่างไร ซึ่งการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามรูปแบบ ABC ประกอบไปด้วย การจัดการก่อนเกิดพฤติกรรม การประเมินหน้าที่ของพฤติกรรม การจัดการขณะเกิดพฤติกรรม และการจัดการหลังเกิดพฤติกรรม

3.1 กลยุทธ์การจัดการก่อนเกิดพฤติกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทราบว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เด็กปฐมวัยแสดงออกบ่อย ๆ มีอะไรบ้าง และมักจะเกิดในสถานการณ์ใด ความตระหนักต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ๆ และการทำความเข้าใจต่อสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทำให้ผู้ปกครองเหล่านี้สามารถเลือกใช้กลยุทธ์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมได้ เช่น การทำข้อตกลงเบื้องต้นกับเด็กก่อนการเผชิญกับสถานการณ์ การให้คำแนะนำล่วงหน้าเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ หรือการหลีกเลี่ยงไม่ให้เด็กเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ดังตัวอย่างประสบการณ์ของพ่อแม่ คนที่ 6, 11 และ 14

“เมื่อแม่พาลูกไปที่ร้านสะดวกซื้อ ก่อนเข้าไปในร้านได้ตกลงกับลูกว่าแม่มีเงินเพียง 20 บาท หนูสามารถเลือกซื้อระหว่างของเล่น หรือขนมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเลือกทั้งสองอย่างแม่มีเงินไม่พอ” (พ่อแม่คนที่ 6)

“ตอนที่ผมกลับมาจากที่ทำงานและพบลูกยังไม่ได้อาบน้ำหรือกินข้าวเย็น หวังแต่จะเล่นมือถือ ผมจะบอกลูกว่า ถ้าลูกอาบน้ำ หรือกินข้าวเสร็จแล้ว พ่อจะอนุญาตให้ดูมือถือ” (พ่อแม่ คนที่ 11)

“ป้องกันไม่ให้ลูกหิวเล่นของไม่ให้เพื่อนเล่นด้วย ก็บอกให้ลูกเปลี่ยนกันเล่นกับเพื่อนคนละ 10 นาที”

(พ่อแม่ คนที่ 14)

ผู้ปกครองบางคนไม่มีการคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทำให้ไม่มีการใช้กลยุทธ์ในการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว ดังเช่น พ่อแม่ รายที่ 8 และ 14

“ไม่ได้ป้องกันไว้ก่อนเวลาลูกจะตีพี่สาว” (พ่อแม่ คนที่ 8)

“ไม่ได้ป้องกันไว้ก่อนเพราะไม่คิดว่าลูกจะตีพี่” (พ่อแม่ คนที่ 14)

จะเห็นได้ว่าการคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเป็นต้นเหตุของการเกิดพฤติกรรมโดยอาศัยการเรียนรู้พฤติกรรมของเด็กที่แสดงก่อนหน้านี้จะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถหาวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ และนอกจากนี้พบว่า พ่อแม่บางรายอาจใช้กลยุทธ์การจัดการก่อนเกิดพฤติกรรมไม่สม่ำเสมอ

3.2 การประเมินหน้าที่ของพฤติกรรม ผู้ดูแลบางส่วนมีการสังเกตแบบแผนของพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ และเข้าใจว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมดังกล่าว พ่อแม่สังเกตเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของเด็กและพฤติกรรมนั้น ทำให้เข้าใจว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมนั้น ดังปรากฏในคำบอกเล่าของพ่อแม่ คนที่ 10 และ 13

“บางครั้งลูกร้องไห้ แต่สายตาไม่ไปด้วยกัน เหมือนเรียกร้องความสนใจ” (พ่อแม่ คนที่ 10)

“บางครั้งก็สงสัยว่าทำไมลูกชอบร้องไห้อะไรๆ ใส่ชุดมาโรงเรียนจะร้องไห้ ร้องแบบคลั่งเลย อยากรู้ว่าวัยนี้เป็นแบบนี้กันไหม บางครั้งต้องกอดลูกไว้” (พ่อแม่ คนที่ 10)

“หลังจากกินข้าวเสร็จจะบอกให้ลูกยกจานของตนเองไปวางไว้ที่ล้างจาน ลูกจะไม่ยอม จะทำอะไรซ้ำ ๆ จนพี่สาวกินเสร็จ ลูกก็จะฝักจานของตนเองให้พี่สาวเอาไปไว้ที่ที่ล้างจาน การที่เขาทำแบบนี้่น่าจะเป็นเพราะไม่ต้องการเก็บจานเองและต้องการให้พี่ทำให้” (พ่อแม่ คนที่ 13)

ในกรณีของพ่อแม่ คนที่ 13 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในมุมมองของพ่อแม่ คือ การถือถาดหรือการต่อต้าน ไม่ยอมทำตามคำสั่งของแม่ และจากความเข้าใจของพ่อแม่เหตุผลที่เด็กแสดงพฤติกรรมนั้น คือ ต้องการหลีกเลี่ยงการเก็บจาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่ชอบ และในกรณีพ่อแม่ คนที่ 10 สาเหตุของการแสดงพฤติกรรมของเด็ก คือ การเรียกร้องความสนใจสำหรับผู้ปกครองส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีการพูดถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กแต่ไม่ได้มีการสังเกตหรือไม่ทราบว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งส่งผลให้การจัดการพฤติกรรมขณะเกิดพฤติกรรมไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของพฤติกรรม

3.3 กลยุทธ์การจัดการขณะเกิดพฤติกรรม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ พ่อแม่บางส่วนจะใช้กลยุทธ์การจัดการขณะเกิดพฤติกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะเพื่อการแสดงออกที่เหมาะสมแทนการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น บอกให้รอ ให้เหตุผล สอนให้เด็กบอกความต้องการแทนการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เสนอทางเลือก ดังคำบอกเล่าของพ่อแม่

“ขณะที่ผมกำลังทำงานและไม่ได้เล่นกับลูก ลูกก็จะเล่นอยู่ใกล้ ๆ โมโห ส่งเสียงดัง ผมก็จะบอกกับลูกว่า ถ้าลูกโมโห เอาแต่ใจ พ่อจะปล่อย พ่อไม่ตามใจ” (พ่อแม่ คนที่ 5)

“ขณะที่เข้าไปในร้านสะดวกซื้อบางครั้งลูกเห็นของเล่น และขนมก็จะเอาทั้งสองอย่าง ทั้งที่ตกลงกันไว้แล้ว หนูก็จะบอกกับลูกว่า แม่มีเงิน 20 บาทลูกต้องเลือกเอา ขนม หรือของเล่น ได้อย่างเดียว ถ้าจะเอาทั้งสองอย่างไม่ได้ แม่มีเงินไม่พอ” (พ่อแม่ คนที่ 6)

ผู้ปกครองอาจจัดการกับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์โดยการไม่สนใจเด็ก เบี่ยงเบนความสนใจ หรือทำตามความต้องการของเด็ก แทนการสอนให้เด็กใช้ทักษะทดแทน เช่นในกรณีผู้ปกครองคนที่ 5, 10, 14 และ 15

“ถ้าลูกเออะอะ เสียงดัง ผมจะนิ่งไม่พูดกับลูก” (พ่อแม่ คนที่ 5)

“ขณะที่ลูกอยู่ชั้นบนแม่ชวนไปซื้อของข้างนอก ลูกกระตือรือร้นทำอยู่ข้างบนไม่ยอมลงมา แม่จะขึ้นบันไดไปอุ้มลงมา” (พ่อแม่ คนที่ 10)

“ถ้าลูกร้องไห้ไม่พอใจ แม่จะอุ้มและกอดลูกทันที ลูกก็จะหยุดร้องไห้” (พ่อแม่ คนที่ 14)

“บางครั้งลูกทำท่าคล้ายจะตีน้อง แต่ก็มองหน้าแม่เหมือนจะให้แม่สนใจ แม่จึงใช้ขนมล่อ หรือบางครั้งก็เปิด YouTube เบี่ยงเบนความสนใจ” (พ่อแม่ คนที่ 15)

ถึงแม้การจัดการพฤติกรรมด้วยวิธีดังกล่าวจะทำให้เด็กหยุดแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่เด็กจะไม่ได้เรียนรู้ทักษะที่เหมาะสมในการจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญ นอกจากนี้อาจเป็นการส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวซ้ำอีกในอนาคตได้

3.4 กลยุทธ์การจัดการหลังเกิดพฤติกรรม เป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวกับการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ การแสดงพฤติกรรม และผลกระทบของพฤติกรรมทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายให้เด็กสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมในอนาคต ป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซ้ำ ซึ่งวิธีที่ผู้ปกครองใช้ได้แก่ การชมเชย การให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ และการตอกย้ำถึงความสำคัญของการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังตัวอย่างพ่อแม่ คนที่ 5, 7 และ 12

“ลูกเล่าให้ฟังว่าวันนี้ที่โรงเรียนลูกไม่พูด มึง กู ผมจะชมเชยลูกว่าลูกเป็นเด็กดี พูดจาสุภาพ ไม่พูดคำหยาบคาย” (พ่อแม่ คนที่ 5)

“หลังจากลูกอดทนรอไม่พูดแทรกขณะแม่พูดโทรศัพท์ หนูก็จะเล่านิทานเรื่องเด็กดีไม่พูดแทรกให้ลูกฟัง” (พ่อแม่ คนที่ 7)

“ลูกเคยหิวของเล่นไม่ยอมแบ่งให้ใครเล่น แต่วันนั้นลูกเล่าให้ผมฟังว่าให้เพื่อนที่โรงเรียนยืมของเล่น ผมจึงติดดาวเด็กดีบนกระดานให้ลูก” (พ่อแม่ คนที่ 12)

อย่างไรก็ตามผู้ปกครองอาจไม่ได้ใช้กลยุทธ์หลังเกิดพฤติกรรมเนื่องจากไม่มีเวลา หรือเห็นว่าเด็กหยุดแสดงพฤติกรรมแล้ว โดยมีตัวอย่างที่ผู้ปกครองเล่าให้ฟัง ดังนี้

“ผมทำงานกลับบ้านค่ำ ทำให้ไม่มีเวลาเล่นกับลูก เมื่อกลับมาถึงบ้านจะชดเชยโดยการเล่นกับลูกอย่างเต็มที่ ลูกก็ถือเป็นบางครั้ง เช่น ผมให้ไปอาบน้ำลูกไม่ยอมไปทันที แต่ผมก็ไม่ได้สอน เพียงแต่รอเวลาให้ลูกพร้อมไปเอง” (พ่อแม่ คนที่ 11)

“เวลาพี่น้องทะเลาะกัน พ่อจะหงุดหงิดและดุลูกทั้งสองคน แต่ก็ไม่ได้ลงโทษและไม่ได้สอนอะไร” (พ่อแม่ คนที่ 15)

4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก

จากข้อค้นพบที่นำเสนอเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย คือ การขาดความรู้และทักษะในการจัดการพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ได้การจัดการพฤติกรรมอย่างเต็มรูปแบบ ขาดความสม่ำเสมอในการใช้กลยุทธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่า การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวแต่ละคนปฏิบัติกับเด็กต่างกันอาจเป็นอุปสรรคต่อการจัดการพฤติกรรมได้ ดังเช่นประสบการณ์ของพ่อแม่ คนที่ 6 และ 7

“แม่ได้ตกลงกับย่าไว้ไม่ให้ตามใจหลานเพราะได้ตกลงกับลูกแล้วเรื่องการเลือกซื้อขนมกับของเล่น คือ ให้ซื้อได้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่ออยู่กับแม่ลูกสามารถทำตามข้อตกลงได้ แต่เมื่ออยู่กับย่าหลานได้ทั้งขนมและของเล่น” (พ่อแม่ คนที่ 6)

“เวลาแม่ไปทำงานลูกจะอยู่กับปู่ ย่า จะมีบางเรื่องที่ปู่กับย่าจะจัดการพฤติกรรมของหลานไม่ตรงกับแม่ จึงแก้ปัญหาโดยการซื้อหนังสือมาให้ปู่ กับย่าอ่านด้วย แต่ปู่กับย่าไม่ค่อยทำตามคำแนะนำในหนังสือเท่าไร” (พ่อแม่ คนที่ 7)

อภิปรายผล

จากผลของการศึกษาการจัดการพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ 5 กลุ่ม คือ 1) ความก้าวร้าวและความรุนแรง 2) เอาแต่ใจตนเอง เจ้าอารมณ์ไม่มีเหตุผล 3) การต่อต้านและฝ่าฝืนคำสั่ง 4) การฝ่าฝืนกฎกติกา และมารยาททางสังคม และ 5) บอกความต้องการทางอ้อม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่พบได้บ่อยในเด็กปฐมวัย (Ogundele, 2018) พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ทั้ง 5 กลุ่มนี้มีความเชื่อมโยงกันและอาจมีความรุนแรงมากขึ้นหากไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสมทันเวลา (Jiang & Jones, 2016; Shukla-Mehta & Albin, 2002) เช่น พฤติกรรมเอาแต่ใจ เจ้าอารมณ์ไม่มีเหตุผล ทำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านและฝ่าฝืนคำสั่ง หรือเกิดการฝ่าฝืนกฎ กติกาและมารยาททางสังคม และเกิดความก้าวร้าวและความรุนแรง ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ หรือไม่ได้ใช้การจัดการพฤติกรรมอย่างเต็มรูปแบบซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่ผู้ปกครองเหล่านี้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมตามรูปแบบ ABC นอกจากนี้ยังมีพ่อแม่บางรายที่คิดว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นธรรมชาติของเด็กวัยนี้ ซึ่งอาจนำไปสู่การเพิกเฉยต่อการจัดการพฤติกรรมดังกล่าว (Doubet & Ostrosky, 2015; Ringer, Wilder, Scheja & Gustavsson, 2020) สำหรับพ่อแม่ที่ร่วมการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูง และฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กได้ และทำให้สามารถเลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดการพฤติกรรมได้ค่อนข้างเหมาะสมในบางสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่า พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงข้อมูลการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์และบริการสุขภาพที่จำเป็นสำหรับเด็ก เช่น การได้รับวัคซีน การดูแลฟัน และการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ดีกว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า (Mora & Traperro-Bertran, 2018; Frey, Bonfiglioli, Brunner & Frawley, 2022) อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า พ่อแม่เด็กยังขาดการเชื่อมโยงการป้องกันและจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบทำให้การจัดการพฤติกรรมอาจมีประสิทธิภาพน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เช่น การขาดการประเมินหน้าที่ของพฤติกรรม ไม่ได้วางแผนป้องกัน การเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จัดการเหตุการณ์ขณะเกิดพฤติกรรมได้ไม่เหมาะสม หรือไม่ได้เสริมแรงเด็กเมื่อมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (Freedle, & Wahman, 2022) การให้ความรู้และฝึกทักษะแก่พ่อแม่ในการป้องกันและจัดการพฤติกรรม

ที่ไม่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (Staff, Hoofdtkker, Oord, Hornstra, Hoekstra et al., 2021; Lee, Hacker, Meadan, & Haidar, 2022) ทั้งนี้เพื่อช่วยให้พ่อแม่จัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดกับเด็ก พ่อแม่ และครอบครัว และหากเป็นไปได้ควรให้สนับสนุนให้ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากในบริบทของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กช่วงวัยนี้ และผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วิธีการที่พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ใช้ในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน ซึ่งอาจส่งผลทำให้เด็กเกิดความสับสนได้

สรุป

พ่อแม่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะในการป้องกันและจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเด็กอย่างเป็นระบบ และยังมีขั้นตอน ขาดการทำความเข้าใจเชื่อมโยงระหว่างหน้าที่ของพฤติกรรม การป้องกันการเกิดพฤติกรรม การจัดการขณะเกิดพฤติกรรม และการจัดการหลังเกิดพฤติกรรม ทำให้การจัดการพฤติกรรมมีประสิทธิภาพน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรส่งเสริมให้มีการให้ความรู้ในการป้องกันและจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแก่โรงเรียนอนุบาล สถาบันการศึกษาระดับปฐมวัยร่วมกับบุคลากรสุขภาพที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาการเด็กทั้งในสถานบริการสุขภาพ และในชุมชน โดยอาจเลือกใช้รูปแบบ ABC เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เป็นระบบ และมีขั้นตอนที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบ ABC

เอกสารอ้างอิง

- Aksoy, P. (2020). The challenging behaviors faced by the preschool teachers in their classrooms, and the strategies and discipline approaches used against these behaviors: the sample of united states. *Participatory Educational Research*, 7(3), 79-104.
- Chazin, K. T., & Ledford, J. R. (2016). Challenging behavior as communication. In *Evidence-based instructional practices for young children with autism and other disabilities*. Retrieved July 1, 2023. from <http://ebip.vkcsites.org/challenging-behavior-as-communication/>
- Conroy, M. A., Sutherland, K. S., Algina, J., Werch, B., & Ladwig, C. (2018). Prevention and treatment of problem behaviors in young children: clinical implications from a randomized controlled trial of BEST in CLASS. *AERA Open*, 4(1), 1-16.

- Doubet, S. L., & Ostrosky, M. M. (2015). The impact of challenging behavior on families: I don't know what to do. *Topics in Early Childhood Special Education, 34*(4), 223-233.
- Freedle, A., & Wahman, C. L. (2022). Understanding families' experiences raising young children with challenging behavior through an ecological lens: a qualitative meta-synthesis. *Topics in Early Childhood Special Education, 42*(3), 269-281.
- Frey, E., Bonfiglioli, C., Brunner, M. & Frawley, J. (2022). Parents' use of social media as a health information source for their children: a scoping review. *Academic Pediatrics, 22*(4), 526-539.
- Gura, A. (2018). Challenging behavior, functioning difficulties, and quality of life of adults with intellectual disabilities. *International Journal of Developmental Disabilities, 64*(1), 45-52.
- Hammerton, G., Murray, J., Maughan, B., Barros, F. C., Goncalves, H., Menezes, M.B., ... Heron, J. (2019). Childhood behavioural problems and adverse outcomes in early adulthood: a comparison of Brazilian and British birth cohorts. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology, 5*, 517-535.
- Jiang, H. S., & Jones, S. Y. (2016). Practical strategies for minimizing challenging behaviors in the preschool classroom. *Dimensions of early childhood, 44*(3), 12-19.
- Koritsas, S., & Lacono, T. (2012a). Challenging behaviour and associated risk factors: an interview (part 1). *Advances in Mental Health in Intellectual Disabilities, 6*(4), 199-214.
- Koritsas, S., & Lacono, T. (2012b). Advances in mental health and intellectual disabilities emerald article: challenging behaviour: the causes (part II). *Advances in Mental Health in Intellectual Disabilities, 6*(5), 236-248.
- Lambert, V. A. & Lambert, C. E. (2012). Qualitative descriptive research: An acceptable design. *The Pacific Rim International Journal of Nursing Research, 16*(4), 255-256.
- Lee, J. D., Hacker, R. E., Meadan, H., Haidar, B.S. (2022) Challenging behaviors online modules for parents of young children with disabilities: a pilot feasibility study. *Education & Treatment of Children, 45*(4), 341-355.
- Lulla, D., Mascarenhas, S. S., How, C. H., & Yeleswarapu, S.P. (2019). An approach to problem behaviours in children. *Singapore Medical Journal, 60*(4), 168-172.
- McGilloway, S., Mhaille G. N., Bywater, T., Furlong, M., Leckey, Y., Kelly, P., ..., Donnelly, M. (2012). A parenting intervention for childhood behavioral problems: a randomized controlled trial in disadvantaged community-based settings. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 80*(1): 116-127.

- Meadan, H., Ayzaz, S., & Ostrosky, M. M. (2014). The ABCs of challenging behavior: understanding basic concepts. *Young Exceptional Children*, 19(1), 3-15.
- Mora, T., & Trapero-Bertran, M. (2018). The influence of education on the access to childhood immunization: the case of Spain. *BMC Public Health*, 18(1), 1-9.
- Ogundele, M. O. (2018). Behavioural and emotional disorders in childhood: a brief overview for paediatricians. *World Journal of Clinical Pediatrics*, 7(1), 9-26.
- Patmaik, S., Sharma, U., & Subban, P. (2022). Who is responsible for students' challenging behaviour? a study of the causal attributions of teachers to challenging behaviour in primary schools in West Bengal, India. *Disabilities*, 2(1), 56-72.
- Ringer, N., Wilder, J., Scheja, M., & Gustavsson, A. (2020). Managing children with challenging behaviours. Parents' meaning-making processes in relation to their children's ADHD diagnosis. *International Journal of Disability, Development and Education*, 67(4), 376-392.
- Sandelowski M. (2000). Whatever happened to qualitative description?. *Research in Nursing & Health*, 23(4), 334-340.
- Schwartz, C., Waddell, C., Barican, J., Andres, C., & Gray-Grant, D. (2016). Helping children with behaviour problems. *Children's Mental Health Research Quarterly*, 10(1), 1-20.
- Shukla-Mehta, S., & Albin, R. W. (2002). Understanding behavioral escalation: From theory to practice. *Behavioral Development Bulletin*, 11(1), 19-26.
- Staff, A. I., Van Den Hoofdakker, B. J., Van Der Oord, S., Hornstra, R., Hoekstra, P. J., Twisk, J. W. R., . . . Luman, M. (2021). Effectiveness of specific techniques in behavioral teacher training for childhood ADHD: a randomized controlled microtrial. *Journal of Clinical Child Adolescent Psychology*, 50(6), 763-779.
- Tanwar, K., & Priyanka, M. (2016). Impact of media violence on children's aggressive behaviour. *Indian Journal of Research*, 5(6), 241-245.
- Teekavanice, S., Chantaratin, S., Sirisakpanit, S., & Tarugsa J. (2017). Prevalence and factors related to behavioral and emotional problems among preschool children in Bangkok, Thailand, *Journal of the Medical Association of Thailand*, 100(2), 175-182.
- Wolkorte, R. R., Houwelingen, I. V., & Kroezen M. (2019). Challenging behaviours: Views and references of people with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 32(6), 1421-1427.